

Sukupuolten tasa-arvo kasvatuksessa ja koulutuksessa

Kasvatuksella ja koulutuksella on tärkeä tehtävä sukupuolten tasa-arvon edistämiseksi ja sukupuolitietoisuuden lisäämiseksi. Tasa-arvolaki velvoittaa viranomaiset, koulutuksen järjestäjät sekä muut koulutusta tai opetusta järjestävät yhteisöt edistämään tasa-arvoa kaikessa toiminnassaan tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti.

Esimerkkejä tasa-arvoasioista eri koulutusasteilla

Varhaiskasvatus:

Velvoite edistää sukupuolten tasa-arvoa on kirjattu varhaiskasvatuslakiin. Lapset omaksuvat päivähoitossa käsityksiä sukupuolesta ja eri sukupuolille sopivasta käytöksestä. Erottelua työiksi ja pojiksi tehdään päiväkodeissa sekä tietoisesti että tiedostamatta. Tätä voidaan purkaa esimerkiksi jakamalla lapset ryhmiin muun kuin sukupuolen perusteella ja kannustamalla tyttöjä ja poikia yhteisiin leikkeihin.

Perusopetus:

Perusopetuksessa tulee edistää sukupuolten tasa-arvoa ja lisätä tietoisuutta sukupuolen moninaisuudesta. Lasten ja nuorten kiinnostus eri oppiaineisiin ja luottamus omaan osaamiseen vaihtelevat sukupuolen mukaan jo peruskoulussa. Tämä heijastuu oppiainevalintoihin ja jatko-opiskeluun. Sukupuolten välillä on eroja oppimistuloksissa ja pojat menestyvät peruskoulussa keskimäärin tyttöjä heikommin.

OPPIlaitoksen TASA-ARVOSUUNNITELMA

Tasa-arvolaki velvoittaa kouluja ja oppilaitoksia laatimaan oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman. Tasa-arvolain mukaan suunnitelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota:

- oppilas- tai opiskelija-valintoihin
- opetuksen järjestämiseen
- oppimiseroihin ja opinto-suoritusten arviointiin
- seksuaalisen ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisyyn.

Toinen aste ja korkea-aste:

Toiselle asteelle siirryttäessä enemmistö tytöistä valitsee luki-on ja pojista hienoinen enemmistö ammatillisen koulutuksen. Naisten ja miesten osuus korkeakouluopiskelijoista vaihtelee koulutusaloittain. Kaikista korkeakouluopiskelijoista naisia on hieman miehiä enemmän. Naisopiskelijat suorittavat korkea-asteen koulutuksen miehiä todennäköisemmin loppuun ja valmistuvat usein miehiä nopeammin. Naisten koulutustaso on Suomessa korkeampi kuin miesten.

Segregaatio ja sukupuolistereotyytiat

Suomessa koulutus on erittäin jakautunut eli segregoitunut sukupuolen mukaan. Eriytyminen näkyy jo peruskoulun ai-nevalinnoissa ja jatkuu läpi koulutusasteiden aina työmarkki-noille saakka. Naiset ja miehet opiskelevat pääsääntöisesti eri koulutusaloilla. Naisenemmistöisiä koulutusaloja ovat esimerkiksi terveys- ja sosiaali- sekä humanistinen ja palveluala. Miesenemmistöisiä koulutusaloja ovat tekniikka sekä maa- ja metsätalous.

Sukupuolistereotyytiat ovat pelkistettyjä tai kaavamaisia odotuksia ja oletuksia eri sukupuoliin liitetyistä ominaisuuksista tai käyttäytymisestä. Ne rajoittavat oppiaine- ja kou-lutusvalintoja ja vahvistavat segregaatiota. Stereotyypioiden purkamiseksi kasvattajien ja opettajien tulee tiedostaa omat sukupuolta koskevat käsityksensä, jotka ilmenevät asenteissa, käyttäytymisessä sekä siinä, miten oppilas kohdataan yksilönä.

Sukupuoli koulun arjessa

Oppimateriaalit vaikuttavat käsityksiin sukupuolesta ja suku-puolirooleista. Tytöille ja pojille voi välittyä oppimateriaaleista erilainen käsitys toimintamahdollisuuksistaan yhteiskunnassa. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjä ei juurikaan käsitellä oppimateriaaleissa.

Koulukiusaaminen on usein sukupuolittunutta ja seksuali-soitunutta. Pojilla fyysisen uhan ja koulukiusattuna olemisen kokemukset ovat yleisempiä kuin tytöillä. Tytöt kokevat poikia useammin seksuaalista häirintää ja seksuaalista väkivaltaa. Transnuorten kokema kiusaaminen, häirintä ja uhkailu kou-luissa ja oppilaitoksissa on yleistä.

OPPAITA TASA-ARVO-SUUNNITELMAN LAATIMISESTA

- Opas sukupuolten tasa-arvon edistämiseen perusopetuk-sessa:
www.oph.fi/julkaisut/2015/tasa_arvoty_o_on_taitolaji
- Opas oppilaitoksen tasa-arvosuunnitelman laadintaan:
www.oph.fi/julkaisut/2008/tasa-arvo-opas